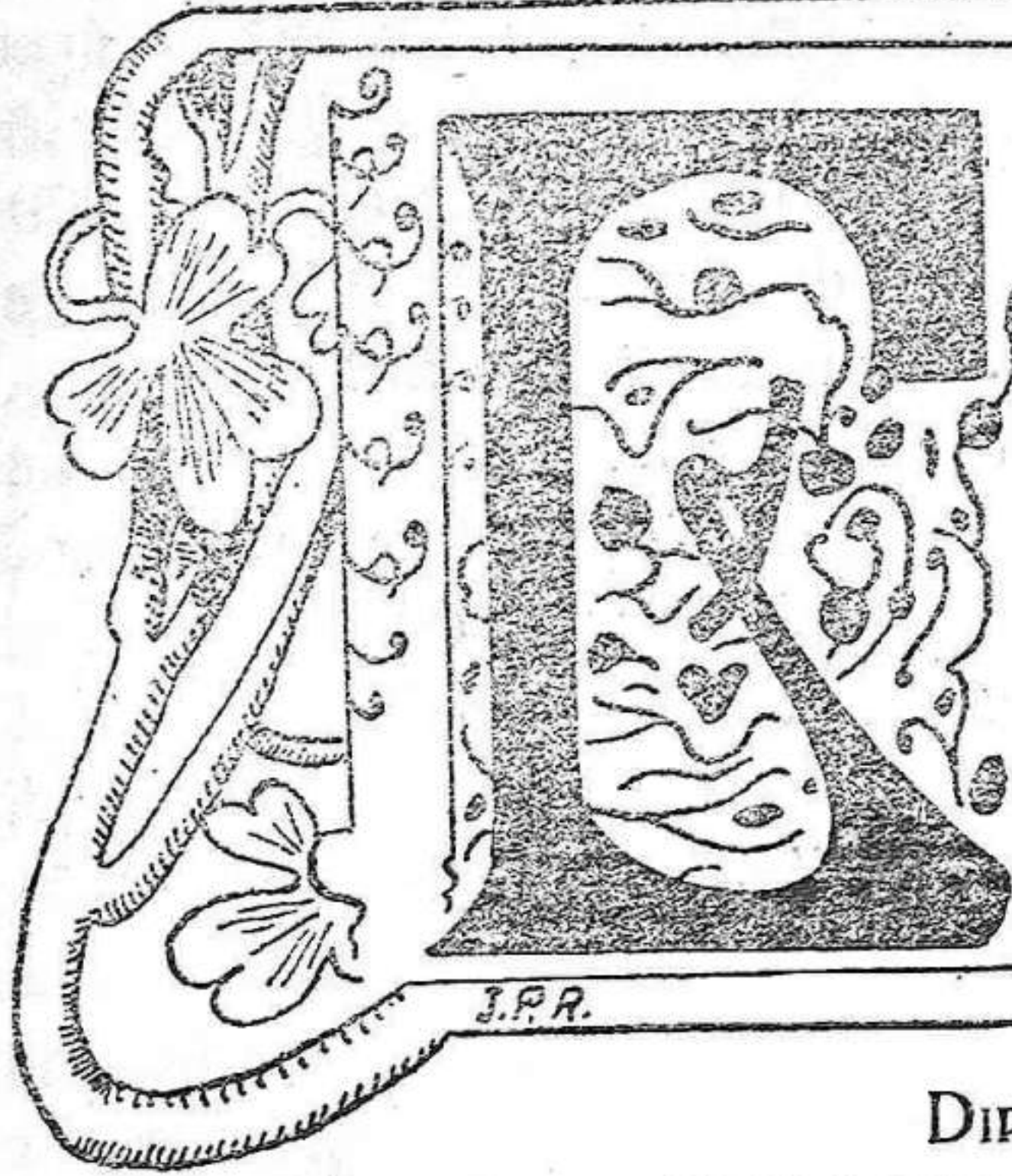
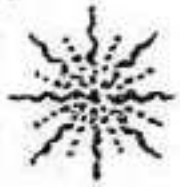

PERIODICO DEFENSOR DE LOS
::INTERESES DE LA COMARCA::

NERETANIA

DIRECTOR: B. CADEFÀU

	PRECIOS de SUSCRIPCION:		REDACCION Y ADMINISTRACION Mayor, 39 PUIGCERDÀ	Anuncios, Remitidos y Reclamos, a precios convencionales NO SE DEVUELVEN LOS ORIGINALES	
		Trimestre			
	PUIGCERDÀ	2 pesetas			
	FUERA EXTRANJERO	3 "			

IMPORTACIÓ I EXPORTACIÓ
MAGATZEMS DE QUEVIURES: J. FONOLLEDA SERRA

MAGATZEMS (Carrer Comerç, 19
Carrer Primipessa, 51
Plassa Pens & Clerch, 3

DESPATX: CARRER COMERÇ, 38
BARCELONA

TELEFON 449 - A
DIRECCIÓ TELEGRÀFICA I TELEFÒNICA:
ADELLONOF - BARCELONA

Compensacions

El Nen gros té agafat per l'orella al seu germà petit i tot estirant-li fort li diu: —Au, quant vols i deixat escanyar?. Vols mil duros?. Au, digues quant i et deixaré anar?

La part d'història passada desde la divisió de les Cerdanyes, posa en descobert la gran eizagallada per a Espanya i el desacert garrafal, tal volta el major, que cometéren aquells polítics al fer aital divisió. Donar la Cerdanya alta a França era donar-li l'orella i l'embocadura d'Espanya, l'intent de què Espanya no pogués

ésser més hostil a França i de què França tingués reduïda baix la seva gracia a Espanya, tant bellament declarat en el començament del Prefaci de Baluzi, en la célebre Marca Hispànica, estava aconseguït. Nostres polítics no prevegéren el partit que aquella treuria d'aquesta primacia contra Espanya i més particularment contra Puigcerdá, fins arribar al aniquilament d'aqueixa xamosa vila, com a plaça i com a ciutat. No vegéren l'horrorós siti del Duc de Noalles, de 1678, que acabá per l'en-

derrocament i crema de nostra cèlebre muralla de pedra maciça, coberta de cap a cap tot voltant de la vila, amb els nou portals ont s'havia fet deixar la pell a tants enemics de Espanya. No vegéren l'ocupació de 1707 a 1713, en que arrasaren la major i millor part de la vila per a fortificar-s'hi a costes dels naturals que deguéren emigrar per a trovar en altre lloc més humanitari, pacífica habitació, deixant inhabitat i destruït tot el circuit que vá desde Santa María fins als camins del cementiri, pujant per la teuleria cap al terreó de cal Fabra fins a cal Aldrán. Tampoc vegéren les calamitats causades a tota la comarca, en la furiosa invasió de 27 agost 1793 i estada fins a 26 juliol de 1795, que féren pensar als Cónsols de Puigcerdá l'instituir-hi una festa perpetuament el día de santa Anna, per a donar mercès a Deu d'haver-los deslliurat en aquell dia de tants treballs. Tampoc vegéren el seu emplaçament aquí durant 6 anys de la guerra de l'Independència, en què acabaren de liquidar els arxius, arrasaren les cases de fora i subjectaren a les més arbitràries vexacions als naturals que no havien desertat encara: tot aixó no era previst però es podia preveure.

Peró lo que ningú podia preveure era que acabades les invasions en aquestos darrers temps, desde casa mateix haguéssen de continuar estirant-nos l'orella, fent abusos de confiança incalificables. No és cap secret l'emplaçament subterrani de peces d'artilleria que poden ésser

ara suplides per canóns de gran alcans, en el Pic de la Tosa de Montlluís a l'altura de més de 2.000 mètres, dominant tota la Cerdanya i la vall de Ribes fins al Empordá; i fet precisament en aquestos darrers temps de nostra frontera abandonada, amb l'intent, dit per ells amb xacota, de *bombardá* Puigcerdá. I com ha de calificar-se el desvergonyiment d'anar a fer el cementiri de Lator per dalt al arrant mateix i cases a Enveltg per damunt de nostra acequia, obligant a la vila a fer el grandíós gasto de canalització i filtre de les aigües potables per a eliminar tanta porqueria? és que essent ells francesos ténen ja el dret d'embrutar als espanyols i es creuen ja exempts de tota delicadesa i urbanitat?

I ara ens vénen amb les desviacions de Lanós, Raúr i Sègre per acabar-nos d'escanyar, oferint compensacions: aquest és, segons se diu, l'estat actual de la qüestió. Aixó és un *quid pro quo*: les compensacions i reparacions sols ténen lloc en lo que és compensable i reparable: aquestes devien ésser proposades i realitzades en l'aniquilament material de la vila en la garantia de seguretat freguent els canons de la Tosa, enrunant el castell de Montlluís i desplaçant els centres de porqueria qu'han posat sobre l'acequia: en aixó hi caben compensacions i reparacions; pero jamai podran entrar en la desviació de l'aigua, perquè aquesta és un element de vida personal i nacional: personal perquè ningú pot viurer sense beurer; i nacional perquè l'industria és la vida

nacional, perquè l'aigua és la vida de l'indústria moderna i sense aigua no hi ha agricultura, ni riquesa de cap mena possible. Quitar l'aigua, és quitar la vida; disminuir l'aigua, és disminuir la vida; proposar de pendren-se-la, és proposar d'escanyar-nos i l'escanyar no admet compensacions de cap mena possibles. Aixó hasta les criatures ho saben coneixer i ho responen: què en farem dels mils duros, quan serem escanyats?

Les compensacions en nostre cas no poden tenir altre caracter sino el de honoraris per no usar el terme descarat de propina; poden ésser

preu de la iniquitat pels que la realitzin, mai preu de la riquesa que es treu del país. Què n'han tret els de Guils de les compensacions disfressades amb el nom de renumeracions en diner metálic per llegitimar la seva montanya compartida amb els de Lator, segons l'article 19 del tractat de Bayona de 26 maig 1866, sino el recriar alguns milers menys de caps de bestiar cada any? I encara no es tractava allavors de compensar aigua sino herba que és solament per la vida del bestiar. L'aigua és qüestió decisiva per a tots de vida o de mort; les compensacions ho son solament per alguns i de butxaca.

JUVENIC

LLIMPIESA

No podem regatejar a nostre Sr. Arcalde el plan de llimpiesa que va desenrotllant en nostre vila. Es la llimpiesa una obra de capital importancia i de certissim diagnostic en tota població ben urbanitzada i la que proporciona major benestar material. Entreu en una casa hont hi vegeu el sostre rós, la roba neta, les parets blanques, els quadros ben espolsats i amb ordre, ja se us obren els esperits. Els de la casa i en particular aquelles senyores i senyoretas a qui está confiat l'endrecament de la casa ja us inspiren un respecte i simpatia especial, perquè veieu en el seu endrec el bon gust, l'educació, la finura que son el trasllat d'unes qualitats morals superiors que son les que donen valor a la persona. I lo que passa en una casa, en petit, passa en una població més en gran: aixó es lo que devem reconeixer amb molt grat en nostre vila.

En particular ens convé fer notar lo acertada que ha sigut la disposició presa per a desembarressar-la de gossos, cosa molt ne-

cessária temps ha. Qué hi havien de fer tants gossos sense cap utilitat, en families encaixonades en pisos que prou feines hi caben les persones? Aquests forçosament han d'ésser un niu de porqueria interminable, quan no de malalties i epidemies. Passar a tota hora per les aceres i no haver-hi fiât hont posar el peu, era una cosa que desdeia enterament d'una població culta: bé massa que n'hi ha encara amb la que llencen els renegaires de la bruticia; a certes hores no es pot passar pel carrer de Santa Maria sino amb les orelles ben tapades de cutó fluix, per a no poguer obehi tanta inmundicia.

En aquesta obra de llimpiesa tots deuriem ajudar-hi. Perqué s'ha de buidar al mig del carrer, a qualsevol hora, el perol de l'escombraries? — «lo que no vulgas per a tu, no ho vulgas pels altres» — allí van els gossos, tot ho escampen i es fa impossible tenir un hora el carrer net. Quin inconvenient hi ha en baixar-ho quan passa l'escombraire, i si s'ha escapat guardar-ho per l'endemá i si no passa avisar a l'Arcaldia perquè l'avisí?

I aquests xicots de poc seny i dolent instint, que embruten, embussen i espatllen les

fonts, perquè no han d'esser corregits pels seus pares, i a defecte d'ells ensenyar-los-hi la porta de Sant Domingo? Que costaria molt en els col·legis ensenyals-hi a no renegar, a no inquietar a ningú, a respectar les coses, a sapiguer conviure amb gent educada i a ésser bons ciutadans? Convé fer-los-hi entendre desde joves que no els hi es lícit molestar als demés.

Aquestes son cosetes que ens rebaixen molt: lo primer que mira un viatger i tot foraster, es el modo de tracte que tenen les persones i el modo de fer en les coses publiques tant o més que en les propies, i amb raó, perquè les coses publiques son de tots i no ha de permetrer-s'hi llibertats i abusos que poden tolerar-se en les propies. Aquest pundonor de tenir respecte i consideració a les coses dels demés, com ho son totes les publiques, es la nota de una gran cultura de un poble. Puigcerdá, que's presa d'esser colonia de forasters, convé que aixís treballi son honor.

JAMÁS

Forraje de invierno

El problema de la alimentación del ganado durante el invierno y principios de primavera no había podido resolverse hasta el presente, a pesar de todo lo ensayado a semejante finalidad, pues el ideal sería dar con una planta que durante el invierno consintiera varios cortes.

El agricultor catalán D. Modesto H. Villaescusa, en un estudio que ha publicado recientemente en el Boletín Oficial de la Estación Olivarrera de Tortosa a raíz de experiencias hechas en sus fincas situadas al delta del río de Llobregat con el nuevo forraje Bersim, señala los resultados sorprendentes obtenidos con esta planta, que resuelve de pleno el problema de la alimentación del ganado en las épocas más críticas.

Con la mitad de la producción obtenida por el señor Villaescusa, o sea con solo 25.000 kilos de forraje verde, por hectarea, opinamos que habríamos hallado la solución al problema de obtener forraje de invierno.

Las características del Bersim son abundancia extraordinaria de forraje, aun en los meses mas frios, poder altamente nitrificante y extirpador de las malas hierbas.

Aunque puede sembrarse durante casi todo el año, lo más oportuno y conveniente es hacerlo en los meses de otoño hasta principios de primavera. Durante los diez u once meses de la vida del Bersim, consiente de seis a diez cortes, según los climas y según se trate de tierras de secano o de regadío. Algunos cortes llegan a ochenta centímetros con la ventaja de que todo el tronco está cubierto de hojas con producción total por hectarea de 50 a 60.000 kilos de forraje verde que reducida a heno equivale a 12 o 15.000 kilos.

Constituye un alimento sano, apetitoso y muy nutritivo para toda suerte de ganados. De generalizarse su cultivo, no se tardaría en apreciarse sus magníficos resultados, pudiéndose contar con forraje verde de primera calidad aun en los meses de invierno y permitir multiplicar así las crías.

II

Como planta mejorante enterrando en verde 50.000 kilos de este forraje aporta al terreno en que se entierra unos 250 kilogramos de nitrógeno o sea los elementos que contienen 1.600 kilos de nitrato de sosa, o de 1.250 kilos de sulfato de amoníaco.

En conclusión el Bersim, constituye un magnífico proveedor de forraje y resuelve la escasez de aquel en el invierno, por resistir temperaturas frías. Asociado en las siembras de alfalfa, la producción de forraje no queda nunca suspendida.

La circunstancia de tener una vegetación extraordinaria durante el invierno, hace que el Bersim no deje prosperar ni desarrollarse las malas hierbas.

Lo que teóricamente se explica acerca la bondad de las leguminosas para aumentar la

producción de las tierras, en la práctica queda igualmente demostrado.

Merece un elogio especial el introductor de este forraje en España, don Raul M. Mir, Director de la notable ilustración agrícola de Barcelona "El Cultivador Moderno", quien facilita toda clase de antecedentes, instrucciones y noticias, así como semilla en cantidad suficiente para que puedan ensayarlo los agricultores.

Dada la necesidad de una planta forrajera de las condiciones expresadas que sienta la ganadería, deben los Sindicatos agrícolas ensayarla y comprobados sus buenos resultados propagar el Bersim entre los agricultores.

Juan Ros y Codina

Inspector de Higiene Pecuaria
de la Coruña.

Locales

El agua del "Llaurá". — Para reemplazar el agua potable cortada con el desperfecto de Ribells, se ha procedido inmediatamente a abastecer el canal del filtro con la de la fuente de "Llaurá", propiedad de Puigcerdá de tiempo inmemorial con la servitud de un vertedero para el abrevador de Enveitg. Esta baja de las tierras de Brangolí, es más pura que la de Carol y de mejor calidad potable.

Felicitaciones. — Las recibe muy numerosas y calificadas el Sr. Alcalde por haber prohibido el juego: a ellas unimos las nuestras. Hoy más que nunca conviene ponerse al lado de los que defienden el pueblo abandonado.

Boda. — El sábado en la parroquia de Santa María celebróse la boda de D. Andrés Fabresse Prats, del comercio, natural de Pezilla de la Riviere, con la encantadora señorita D.ª Paula Bou y Ribas, de Caidas de Malavella. Durante la ceremonia fueron ejecutadas por el Organista de la Parroquia, magníficas composiciones musicales, revistiendo el acto gran solemnidad. Apadrinaron la boda los Sres. D. Juan Boix y D. Antonio Moliner.

Los invitados, bastante numerosos, fueron obsequiados con una espléndida comida, prolongándose la fiesta hasta las diez de la noche, hora en que terminó en medio de la más franca alegría.

Deseamos a los nuevos desposados un sin fin de felicidades y una eterna luna de miel.

Acequia. — El vendaval de la noche del miércoles al jueves, entre las 12 y 1 con el viento arrasando hojas y follaje, y el frío helando la nieve, obs-

truyó el agua de la acequia de la villa en el paso a nivel del paraje de Ribells, entre Lator y Enveitg, produciendo un barranco de 3 mts. de altura, con escombros en la ruta y otros perjuicios de consideración no calculados hasta la fecha, a pesar de haberse quitado el agua al advertir el percance.

Por este motivo estos días hemos tenido luz solo hasta hora avanzada de la noche. Para reanudar el importante servicio de la acequia, están trabajando activamente en reponer los desperfectos un brigada de 50 obreros.

SUBASTA. — Compañía Arrendataria de Tabacos, Subalterna de Puigcerdá. = Se anuncia al público la subasta de 211 envases vacíos, admitiéndose proposiciones hasta las doce del día 19 del corriente. El subalterno, Ar-mengol Ferrer.

Tiempo. — Restablecido el tiempo del vendaval ocurrido el 24 del mes pasado, que derribó los corpulentos árboles del camino de Llivia y alguno del paseo de Ró de Rigolisa, empezamos el presente mes con tiempo primaveral con el barómetro normal que fué bajando hasta el 5, perdiendo 1 milímetro en los cuatro primeros días; el 9, miércoles, perdimos 2 milímetros más, produciéndose la tempestad de viento y nieve llegadas de la Percha, dejando la Cerdaña alta con cerca un palmo de nieve; con una reacción de 3 milímetros el jneves continuó bajando el viernes hasta llegar a 653, produciéndose un alza brusca de 5 milímetros a medio día, pasa ventoso a 658 en que continuamos.

Visita. — La pasada semana tuvimos la visita del Ingeniero gerente de "Cubiertas y Tejados S. A." D. Victor Mesa; dicho señor estuvo aquí en viaje de inspección de las obras que dicha Sociedad tiene contratadas en esta comarca.

15 Noviembre. — A causa de la falta luz no fué posible publicarse "Ceretania" el día 13 como le correspondía. Hoy, martes, vuelve a funcionar la central eléctrica parada por falta de agua, despues de tres días de estar sin luz.

A la hora de entrar las páginas en máquina amenaza una nueva nevada. El frío a pesar de haber disminuido, continúa intenso.

Temperaturas de la semana

Día	Máxima	Mínima
5	15	-1
6	16	0
7	8	-3
8	4	-10
9	1	-10
10	2	-12
11	2	-11

Pastas Alimenticias

|| ||

A L A Y

L A S M A S C A R A S

|| ||

Especialidad de la Casa: **PASTAS DE HUEVO**

Fabricadas con huevos frescos

procedentes de gallinero propio

Miguel Pons Avellanet

Procurador de los Tribunales
ofrece su nuevo despacho
Calle MAYOR, 46 2.º Teléf. n.º 15

Dr. Juan BOSOM

Ex-Alumne de los Hospitales de Paris
Especialista en Vias Urinarias y Sífilis
Consulta de 4 a 6 Días festivos, de 12 a 1
Rda. Universidad, 23 BARCELONA

Jaime Bragulat

Agencia de Aduanas
Despacho: Libertad, 41 Teléfono, 28

Aja. — Las Religiosas Dominicas del Sto. Nombre de Jesús han puesto en venta a precio muy aceptable el *Precioso Armonio* que guarnecía la Capilla de su casa-convento. Darán razón en la misma.

EMILIO M. GAISSERT

MAQUINARIA

Viladomat, 83

BARCELONA